

Хомчак О. Г.,кандидат філологічних наук,
доцент кафедри української мови

Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького

Волкова І. В.,кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри української мови

Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького

ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНИЙ РІВЕНЬ ОБ'ЄКТИВАЦІЇ КОНЦЕПТУ ГОРДИСТЬ

Анотація. У статті досліджено особливості об'єктивації концепту *гордість* на лексико-семантичному рівні. Визначено раціональну методику дослідження, що дало змогу, зокрема, зафіксувати лексеми, які вербалізують концепт *гордість*.

Дослідження дало змогу схарактеризувати лексему *гордість* у різних варіаціях її когнітивного осмислення: було встановлено, що українці нині найчастіше відчують гордість за належність до української нації, спортивні досягнення, літературу та мистецтво, свою родину тощо.

Проаналізовано лексему *гордість* як домінують синонімічного ряду в сучасній українській мові. Акцентовано на вербальній презентації емоцій, що супроводжують відчуття гордині (гордості), що ґрунтується на знанні соматико-фізіологічних реакцій людини.

Вивчено лексеми, які тією чи іншою мірою передають зниження позитиву аж до різкого засудження: на середній шкалі оцінності знаходяться слова *гордовитість, погордливість, гонор,* різко негативну оцінку містять слова *тиха, пихатість, бундючність, чванливість, зарозумілість* тощо. Номінативне поле концепту *гордість* представлено також ад'єктивними *гордий, гордовитий, амбітний, гордливий, думний* тощо. У парі *гордість – гордовитість* маркованим є другий член через наявність у його тлумаченні семи 'піднесення'. У зазначеній лексемі вербалізується почуття власної гідності, самоповага, відчуття задоволення від чого-небудь, усвідомлення досягнутих успіхів, але водночас зневага до інших, пихатість. Прикметник *гордий* в українській мові може мати значення поважний, знатного роду, величний, високий, сповнений високого смислу, піднесений тощо.

Аналіз синонімічного ряду доповнено субстантивом *гордоці,* який функціонує для вираження амбівалентних почуттів і в певному контекстному оточенні може набувати негативної семантики, а також лексемами *гідність, достойність, достоїнство,* які мають виключно позитивну оцінку семантику.

Доведено, що характерною особливістю лексико-семантичної об'єктивації аналізованого концепту є висока активність елементів, що позначають негативні прояви гордості. Лексеми *гордість, гордоці, гордий, гордиться, пишатися* є найбільш уживаними, найбільш загальними за своїм основним значенням і становлять ядро вербальної експлікації концепту *гордість*.

Ключові слова: лексема, концепт, оцінна семантика, ціннісний компонент.

Постановка проблеми. Для сучасного мовознавства важливим є дослідження мови в аспекті її взаємозв'язків із культурою українського народу та його ментальністю. Ці зв'язки опосередковують культурні концепти як сегменти національної свідомості. Концепт *гордість* є одним із таких складників, що репрезентує уявлення українців про універсальну особистісно-емоційну ознаку життя – *гордість*. *Гордість* є одним із важливих компонентів естетичної культури та ментальності людства, одним із найпоширеніших концептів загальнонародської картини світу. Отже, вивчення лінгвокультурної специфіки концепту *гордість* в українській мовній картині світу є актуальним і своєчасним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Досліджуваний концепт є об'єктом різноаспектних студій. У працях С.А. Толстик, В.Л. Сергієнко, К.І. Мізіна, Н.І. Скрипник, О.В. Ясінської та ін. поняття *гордість* розглядається в християнській релігійній традиції, досліджується її історико-міфологічний складник. С. Малахова здійснює аналіз лінгвокультурної специфіки та семантичної структури концепту *гордість* у науковій і релігійній свідомості.

Вивчення цього концепту здійснюється на базі кількох мов, наприклад, К.І. Мізін аналізує концепт *гордість* у британській, німецькій, українській і російській лінгвокультурах. Лінгвіст наголошує, що кілька століть тому сприйняття *гордості* в розглядуваних лінгвокультурах було неоднаковим. Зіставне дослідження концепту *гордість* як елемента російської та англійської мовних картин світу репрезентує С.А. Малахова, яка доходить висновку про відчутні розбіжності в номінативній щільності, метафоричному осмисленні та пареміологічній інтерпретації концепту в розглянутих мовах.

Дисертаційна робота В.Л. Сергієнко присвячена дослідженню лінгвокультурних концептів *гордість* і *шляхетність* у британській мовній картині світу, які вербалізуються в художньому тексті на рубежі XIX–XX століть. У роботі систематизовано засоби реалізації змістової структури концептів PRIDE і NOBILITY, а також їхні національно специфічні характеристики в британській лінгвокультурі. У роботі С.О. Толстик досліджується історія формування лексико-семантичного поля *гордість* у польській літературній мові. Н.І. Скрипник презентує аналіз вербального вираження й змістового обсягу концепту *гордість* у мовній картині світу українців на матеріалі фольклору. Дослідниця виокремлює моральний компонент

змісту розглядуваного концепту, відстежує частотність слововживання лексеми *гордість* у народнопоетичному дискурсі, виявляє асоціації, які вона викликає.

Отже, як свідчить огляд наукових праць, концепт *гордість* потрапляв уже в поле зору лінгвістів, проте мовні засоби вербалізації концепту на матеріалі української мови розглядалися фрагментарно, спеціального дослідження об'єктивації концепту *гордість* на лексико-семантичному рівні дотепер не було здійснено.

Мета статті – з'ясувати особливості об'єктивації концепту *гордість* на лексико-семантичному рівні в українській лінгвокультурі.

Виклад основного матеріалу. Мовознавці вважають, що метою дослідження актуального шару концепту є аналіз лексичних і словотвірних ознак його мовних репрезентантів.

Лексема *гордість* як домінанта синонімічного ряду в сучасній українській мові набуває різних варіацій когнітивного осмислення. К.І. Мізін, досліджуючи концепт *гордість* за матеріалами Інтернет-видань, доходить висновку, що в українській лінгвокультурі поширені поняття «професійна гордість» (5,3%), «національна гордість» (11,6%), «гордість за країну» (9,1%) і «спортивна гордість» (14,4%). Останні три стосуються загального поняття «патріотична гордість», активування якого пов'язане, ймовірно, зі специфікою менталітету українців: одним із проявів їхнього пострадянського (постімперського) синдрому є занижена національна самосвідомість, тому незалежна держава сприяє вихованню почуття гордості за свою націю та свою країну в нових генераціях українців [1, с. 26].

В. Кононенко зазначає, що лексеми, які об'єктивують концепт *гордість*, мають різновекторні оцінні параметри [2]. Скажімо, в ряду *гордість*, *гордоці*, *гордовитість*, *гордливість*, *погордливість*, *гординя*, *гонор*, *пиха*, *пихатість*, *бундючність*, *чванливість*, *зарозумілість* лише *гордість*, *гордоці* можуть вважатися носіями позитивної конотації.

Інші номінації тією чи іншою мірою передають зниження позитиву аж до різкого засудження: на середній шкалі оцінності знаходяться слова *гордовитість*, *погордливість*, *гонор*, різко негативну оцінку містять слова *пиха*, *пихатість*, *бундючність*, *чванливість*, *зарозумілість* [2, с. 19]. Загалом погоджуючись із думкою В. Кононенка, доповнимо запропонований ним синонімічний ряд лексемами *гідність*, *достойність*, *достойнство*, які мають виключно позитивну оцінну семантику.

Зокрема, лексеми *достойність*, *достойнство* тлумачаться так: 1) позитивна якість; 2) повага до себе, усвідомлення своїх прав, своєї ваги, свого значення; *гідність* // Зовнішній вияв усвідомлення своїх прав, свого значення, поваги до себе [3, т. 2, с. 389]: *Почуття власного достоїнства загострювалося тут до крайніх, найтонших ступенів* (Г. Хоткевич).

Лексема *гідність* у сучасній українській мові вживається зі значенням: 1) сукупність рис, що характеризують позитивні моральні якості; 2) усвідомлення людиною своєї громадської ваги, громадського обов'язку [3, т. 2, с. 65]. Ось приклади, що свідчать про семантичну близькість понять *гордість* – *гідність*: *Вони ніколи не похитнули в тебе того органічного, непоказного почуття власної гідності, скромної, небучної гордості, що були підпорою твого вразливого, чулого, ніжнього ества* (М. Бажан); *Висока гідність і низька покора В одній душі, в однім листку живуть* (Д. Павличко).

На думку В. Кононенка, «увесь ряд, об'єднаний поняттям *гордість*, попри можливість зниження оцінності окремих його реалізацій, здебільшого сприймається як відтворення позитивів. Відчуття власної зверхності, перебільшення своєї гідності, зарозумілість не знаходять поваги в українській спільноті» [2, с. 19]. Так, наприклад, досліджуючи художні тексти, доводимо висновку, що лексема *самоповага* виражає здебільшого позитивне почуття – повагу до самого себе, до своєї особи: *Мали б іншого поета, звичайного, які були і будуть, – він же став героєм, який своїм подвигом врятував самоповагу й гідність народу для усіх прийдешніх поколінь* (Р. Іваничук), хоч може експлікувати амбівалентні почуття: *Та з часом воно переросло в самоповагу, а вона має здатність хутко надуватися, як повітряна куля...* (О. Дроздов).

Слід зауважити, що субстантив *гордоці* в українській мові також функціонує для вираження амбівалентних почуттів і в певному контекстному оточенні може набувати негативної семантики: *Був він гордий та завзятий, Але ж тільки на упертість Та на гордоці багатий...* (Леся Українка); *Де ви, всі тисячолітні цивілізації з вашою пихою, з вашими гордоцями і зверхністю?* (П. Загребельний). Лексема *гордоці*, як стверджують науковці, «крім надмірно високої думки про себе, пихатості й зневаги, містить у своєму значенні також вказівки на почуття задоволення від досягнутих успіхів» [4, с. 156].

У парі *гордість* – *гордовитість* маркованим є другий член через наявність у його тлумаченні семи «піднесення». У зазначеній лексемі вербалізується почуття власної гідності, самоповага, відчуття задоволення від чого-небудь, усвідомлення досягнутих успіхів, переваги в чомусь, гордість, піднесення, але водночас зневага до інших, пихатість [4, с. 156]: *Гордовитість і самолюбство, вдоволене по самісіньку шию, так і світилось в її пишних очах, в цілій постаті її повненької фігури* (І. Нечуй-Левицький).

Членом синонімічного ряду з домінантою *гордість* є лексема *гонор*, яка прийшла в українську мову з польської. За висновками лінгвістів, які досліджували мікрополе «honor» на матеріалі польської мови, в системі патріотичних цінностей поляків поняття гонору посідає центральне місце поряд із Богом і Вітчизною. Прийшовши в польську мову з латинської, слово «honor» стало позначати не тільки честь людини, а й моральні та етикетні норми поведінки, атрибути ідеального воїна-захисника Батьківщини, способи вираження йому пошани й слави тощо. Прикметно, що сучасним девізом Збройних сил Республіки Польща є «Bóg, Honor, Ojczyzna» і тлумачиться він так: «Вітчизні все, крім любові до найвищого Бога і Честі (Honoru)» [5, с. 48]. Проте дослідники стверджують, що польська лексема *honor* містить, крім того, семантичні компоненти, які характеризують негативні прояви гордості, завеликої впевненості в собі, гордовитості. Поява таких семантичних ознак зумовлена тим, що людина гонорова не може бути ідеальною. А. Оршулик зауважує: «Звичайно, ми всі є грішні, і гонор у зв'язку з цим легко може перетворитися на гордість чи пиху. Це прояв духовної зіпсованості людини...» [5, с. 50]. Напевно, саме ці семантичні компоненти актуалізуються в значенні лексеми *гонор* в українській лінгвокультурі, звужуючи її первинне значення: «1. розм. перебільшене поняття про свою гідність; чванливість, пиха. // рідко. Те саме, що гордість. 2. заст. честь, гідність» [3, т. 2, с. 123]: *Боявся спровокувати вибух так званого ображеного панського гонору* (Г. Пагутяк). Слід акцен-

тувати, що українські похідні від *гонор* теж мають переважно негативні конотації: *гонористий*, *гонористо*, *гонористість*, *гоноровистий*, *гоноровисто*, *гоноровість*, *гонорувати* (позитивна оціненість може з'являтися в галицькому діалектному слововживанні): *Гонористі амбіції не замінять морального авторитету* (М. Маринович). Аналіз художніх текстів та україномовних Інтернет-видань свідчить, що лексема *гонор* може мати й позитивну конотацію, збігаючись за значенням із субстантивом *гордість*: *Старий ще більше насупився, але доскіпуватись не став: той же чабанський гонор не дозволяв йому бути причепливим, лізти не в своє* (О. Гончар); *Не вистачає почуття гордості, що ми – українці. Певного гонору, самоповаги* (сайт "Gazeta.ua").

Носіями виразно негативної семантики в українській мові є субстантиви *тиха* й *пихатість*. Як стверджують лінгвісти, «елементи *тиха* й *пихатість* перебувають між собою в семантичній опозиції тотожності, референціюючи надмірно високу думку про себе і надмірну впевненість у своїх силах, гордість, погорду, зарозумілість, зазнайство, зверхність, бундючність, чванливість і вихваляння...» [4, с. 155]: *...людина, котра не поважає гідність інших, не може користати власною: може вона мати гонор чи гординю, фудулію чи пиху, але не гідність* (О. Друль); *Омар знав всесильних світу цього, та зустрічав серед них лише грубу запальність, глузу пихатість, темну жорстокість* (Р. Іванчук).

Треба зазначити, що лексема *тиха*, хоч і рідко, але вживається в українській мові зі значенням «гордість // Предмет гордості, те, чим можна пишатися» [3, т. 6, с. 370]: *Гордість та тиха – то ознака розуміння своєї честі* (І. Нечуй-Левицький).

Номінативне поле концепту *гордість* представлене також ад'єктивами *гординий*, *гордовитий*, *амбінний*, *гордівливий*, *гордлівий*, *думний*, *думливий*, *чінний* розм., що вживаються зі значенням «1. Сповнений особистої гідності, самоповаги // Який виражає особисту гідність. 2. Який відчуває задоволення від чого-небудь, усвідомлення досягнутих успіхів, переваги в чому-небудь» [3, т. 2, с. 126]: *Він виряджав-приказував, твердо синові наказував бути гордим і мужнім і ні перед ким не гнути спину...* (І. Багряний); *Україно! Ти для мене диво! І нехай пливе за роком рік, Буду, мамо горда і вродлива, З тебе дивуватися повік...* (В. Симоненко).

Значно більший за обсягом від попереднього синонімічний ряд із домінантою *гординий* «4. Який має про себе надмірно високу думку і зневажливо, звисока ставиться до інших; пихатий» [3, т. 2, с. 126]: *гоноровий* (який тримається, поводить себе гордовито, самовпевнено, вважаючи себе в чомусь вищим від інших), *бўтний* (діал.), *високодўмний* (книжн.), *гонористий* (розм.), *гордовитий*, *зазнайкуватий* (який став вважати себе в чомусь вищим від інших), *зарозумілий*, *кокошний* (діал.), *марнолюбний* (рідко), *марносла́вний* (рідко), *набундўчений*, *надўтий* (розм.), *недосяжний* (до якого важко звертатися через гордовиту вдачу), *неприсўпний*, *пановитий* (який своєю зарозумілістю нагадує пана), *пїшний* (підсил.), *пихатий* (підсил.), *погордний*, *спесївий* (підсил. рідко), *фанабєристий* (підсил. розм.), *фудўльний* (діал.), *чванлівий* (підсил.) [6]: *На старість нагору вилазить пихате й бундўчне «я»: «я сказав», «я вирішив», «я знаю»* (Ю. Мушкетик); *Стали люди самолюбними, гордими, надутими стали* (В. Дрозд).

Слід акцентувати: попри те, що для атрибутивних характеристик концепту існує в мові велика кількість негативно мар-

кованих лексем, власне ад'єктив *гордий* здебільшого передає позитивні оцінні конотації. Часто референтний вияв гордості в художніх текстах реалізується шляхом опису зовнішніх ознак, які свідчать про наявність цього почуття в людини: особливості погляду, постави, голосу людини тощо: *Козацька жінка з гордими очима – вона мов крила в мене за плечима!* (Л. Костенко); *Проти вікна чітко виступає профіль незнайомця, гордовитий, карбований, мов на давніх монетах* (Олесь Гончар).

Дієслівна репрезентація концепту *гордість* реалізується такими лексемами: *гордитися*, *пишатися* *ким*, *чим*, *з кого-чого*, *гордітися*, *величатися*, *гордувати*, *пишати заст.*, *гоноритися діал.*; *любуватися* (собою, своєю зовнішністю) [6]: *Україна повинна гордитися своєю більшою ніж тисячолітньою державницькою традицією* (сайт "CREDO"); *Він не величався собою нинішнім* (Ю. Мушкетик).

Негативно-оцінну семантику вербалізовано дієсловами, що формують синонімічний ряд із домінантою *гордитися* «2. розм. Зневажливо, звисока ставиться до інших, бути пихатим, зарозумілим» [3, т. 2, с. 127]: *бундўчитися* (триматися, поводитися зарозуміло, намагаючись підкреслити свою зверхність, значущість), *піндўчитися розм.*, *прїндитися розм.*, *індїчитися розм.*; *пишатися*, *величатися*, *гордувати*, *гордітися розм.*, *гонорувати рідше*, *гоноритися діал.*, *нажа́блюватися*, *фудўлитися діал.*, *пишати заст.* (гордовито); *прїщитися розм. рідше*, *фанабєритися розм.* *ззнаватися*; *набундўчуватися розм.*, *індїчитися*, *надуватися розм.*, *заноситися розм.*, *кокошитися*, *панїтися розм.*, *паношитися заст.* (триматися по-панському) [6, т. 1, с. 103]: *Поводь себе з ним достойно, але не здумай бундўчитися, як той дурний півень* (М. Дашків); *Я прикинув і вирішив, що на сьогодні героїства достатньо, і взагалі я хочу спати, відтак не став фанабєритися і гукнув такі* (М. Кідрук).

У межах наведеного вище синонімічного ряду дієслів виокремлюються такі, що репрезентують значення «ставати схожим на жабу (*нажа́блюватися*), індика (*індїчитися*), півня (*кокошитися* із праслов'янського *kokošь* – півень)», оскільки своїм зовнішнім виглядом пихата людина нагадує поведки цих істот.

Вербативи *фудулитися*, *гоноритися*, *фанабєритися* є стилістично маркованими утвореннями, що виникли на основі іншомовних запозичень, відповідно, з румунської (рум. *fidul* «гордовитий, пихатий») та польської мов – від *гоноровитий* «чванливий, пихатий», *гóнор* «пиха»; *фанабєристий* «з фанабєрією; пихатий, чванливий» [3, т. 10, с. 558]; *фанабєрія* «недоречна гордість, пиха; безглузде дивацтво, примха» [3, т. 10, с. 558].

Сема висоти та збільшення в розмірах актуалізується в дієсловах *горої́житися* (триматися зарозуміло, чванливо; підніматися, стовбурчитися) [3, т. 2, с. 137] – складне утворення з основ іменника *гора* та дієслова [їжитися], похідного від [їж] «їжак»; *чванитися* – найвірогідніше виводиться з псл. [čъvaniti se] від пасивного дієприкметника мин. ч. *čъvatъ*, пов'язаного з незбереженим дієсловом *čъvati «розбухати, надиматися» (іє. *kъицєjъ «розбухаю, надимаюся») [7, т. 6, с. 287]; *напўжуватися* (надиматися, набундўчуватися) – зближене з основою *пўзо*.

Як відомо, невербальним показником гордовитої людини є її постава (випнуті груди, випрямлена спина тощо). Для вербалізації такого стану залучаються дієслова, що формують периферію номінативного поля концепту *гордість*: *Але мене так розпирють гордоці, що я лусну, коли не розповім тобі* (М. Дашків).

Висновки. Основними вербалізаторами концепту *гордість* у сучасній українській мові є іменникові, прикметникові, дієслівні та прислівникові одиниці, в яких репрезентовано різновекторні конотації – як позитивні (*гордість, достоїнство, достойність, гордоці, самоповага, гордий, гордовитий, амбітний, гордівлівий, гордиться, пишатися* та ін.), так і негативні (*пиха, пихатість, зверхність, пихатий, зарозумілий, бундючний, чваньковитий* та ін.). Характерною особливістю лексико-семантичної об'єктивації аналізованого концепту є висока активність елементів, що позначають негативні прояви *гордо-сті*: пиху, зарозумілість, зверхність, чванливість тощо.

Лексеми *гордість, гордоці, гордий, гордиться, пишатися* є найбільш уживаними, найбільш загальними за своїм основним значенням і становлять ядро вербальної експлікації концепту *гордість*. Аналіз художніх текстів та Інтернет-видань свідчить, що на сучасному етапі розвитку української мови основним значенням лексеми *гордість* як номінанта концепту є почуття особистої гідності, самоповаги. Проведене дослідження не є вичерпним, воно відкриває перспективу для подальшого дослідження морально-етичної концептосфери *гордість*, зокрема за матеріалами асоціативного експерименту для різних вікових груп чи представників різної статі.

Література:

1. Мизин К. Изменение ценностных приоритетов в современных европейских лингвокультурах: морально-этический концепт ГОРДОСТЬ. *OPERA SLAVICA*. 2018. Т. 28, вип. 4. С. 5–33.
2. Кононенко В., Кононенко І. Психоповедінкові домінанти в лінгвоментальному просторі: українсько-польські паралелі. *Етнос і культура : часопис Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника. Сер. Гуманітарні науки* / гол. ред. В.І. Кононенко. 2011–2012. № 8–9. С. 12–20.
3. Словник української мови: в 11 т. / за ред. І.К. Білодіда. Київ : Наукова думка, 1971. Т. 2 : Г–Ж. 552 с.; 1975. Т. 6 : П–Поїти. 832 с.; 1979. Т. 10: Т–Ф. 658 с.
4. Близнюк К.Р. Лексико-семантичне поле «патріотизм» в українській, англійській і польській мовах : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.17 / Донецький нац. ун-т ім. Василя Стуса. Вінниця, 2019. 263 с.
5. Близнюк К.Р. Польський гонор у лексико-семантичному полі «patriotyzm». *Мовний простір слов'янського світу* : тези доповідей IV Всеукр. наук. конф. студентів, аспірантів і молодих учених. 2018. С. 48–52.
6. Словник синонімів української мови: у 2-х т. / А.А. Бурачок, Г.М. Гнатюк, С.І. Головащук та інші. Київ : Наукова думка, 2001. Т. 1 : А – Н. 1040 с.
7. Етимологічний словник української мови : у 7 т. / гол. ред. О.С. Мельничук. Київ : Наукова думка, 1982. Т. 1. 631 с.; 2012. Т. 6. 568 с.

Khomchak O., Volkova I. Lexical-semantic level of the pride concept objectivation

Summary. The article studies the features of the pride concept *objectification* at the lexical-semantic level. A rational research methodology was identified which made it possible, in particular, to determine the lexemes that verbalize the concept of pride.

The research allowed the authors to characterize the lexeme of pride in different variations of its cognitive comprehension: it was found that Ukrainians of today are often proud of our army, soldiers, belonging to the Ukrainian nation, sports achievements, literature and art, their family and other things.

The lexeme of pride was analyzed as a dominant in the synonymic row in the modern Ukrainian language. Emphasis was put on the verbal presentation of emotions that accompany the feeling of pridefulness (pride), based on knowledge of somatic and physiological reactions of man.

The authors studied the lexemes which, to some extent, convey a decrease in positivity to a sharp condemnation: on the middle scale of evaluativity there are such words as *hordovytist* (pride), *pohordlyvist* (rebelliousness), *honor* (arrogance); such words as *pykha* (conceit), *pykhatist* (arrogance), *bundiuchnist* (cockishness), *chvanlyvist* (false pride), *zarozumilist* (haughtiness) are of sharply negative evaluativity. The nominative field of the concept of pride is also represented by such adjectives as *hordyi* (proud), *hordovytyi* (haughty), *ambitnyi* (ambitious), *hordlyvyi* (conceit), *dumnyi* (thoughtful), etc. In the pair *hordist* (pride) – *hordovytist* (arrogance), the second member is marked because its interpretation has a sense of 'pathos'. This lexeme verbalizes a sense of self-worth, self-esteem, a sense of satisfaction with something, awareness of success, but at the same time contempt for others, arrogance. The adjective *hordyi* (proud) in the Ukrainian language can mean respectable, noble, majestic, high, full of high meaning, sublime, etc.

The analysis of the synonymic row is supplemented by the substantive of *hordoshchi* (pride) which functions to express ambivalent feelings and in a certain contextual environment may acquire negative semantics; as well as by the lexemes of *hidnist* (dignity), *dostoinist* (worthfulness), *dostoinstvo* (dignity) which have an exclusively positive evaluative semantics.

It is proved that a characteristic feature of lexical-semantic objectification of the analyzed concept is the high activity of elements that indicate negative manifestations of pride. The lexemes of *hordist* (pride), *hordoshchi* (pride), *hordyi* (proud), *hordytysia* (to be proud), *pyshatysia* (to feel proud) are most commonly used, they are the most common in their basic meaning and form the core of the verbal explication of the concept of pride.

Key words: lexeme, concept, evaluative semantics, evaluative component.